

Boek van de week

Altijd al goed met de pen

In zijn in alle opzichten geestige bijbelsatire maakt Martin Michael Driessen daadwerkelijk een personage van God. En scheidt hij ook nog een prachtige vader-zoonroman.

Arjen Fortuin

Het wil maar niet lukken: 'De aarde zwabberde als een pannenkoek die nog in zijn pan moet terugvallen, en geen mens wist of zij haar laatste wenteling reeds had voltooid, of dat de kiem van het leven weer zou worden verpletterd in het sissende Braadvet.'

God ziet zijn schepping met lede ogen aan, waarbij hij ook nog een huishoudster heeft die kritisch over zijn schouder meekijkt: 'Dat met die Kelten, dat wordt volgens mij niets, meneer Adonai.' En die na weer een vruchteloze scheppingspoging vraagt: 'Ik dacht dat het na zeven dagen klaar zou zijn?' Deze schepper is een prutser, zoveel lijkt duidelijk.

Na die opmerking valt God in een diepe, dagenlange slaap. Intussen meldt zich bezoek van de aarde bij zijn woning in de hemel. Een zekere Mozes. Een prachtige, indrukwekkende man. Bartje, Gods huishoudster, is onder de indruk. Zij laat Mozes bij Gods lessenaar: 'Daarop lagen in chaotische stapels de notities die God voor de heilige boeken van de mensheid had gemaakt.'

Mozes leest op een van de vele bladen: 'In den beginne schiep God de hemel en de aarde. De aarde was woest en ledig, en duisternis was op de afgrond' – en zo enkele regels verder. Hij is extatisch: 'Dus zo is het geweest.' Waarna de huishoudster, 'die heel andere herinneringen aan Gods scheppingspogingen had', voorzichtig relativeert: 'Ja, meneer Adonai was altijd al goed met de pen.'

Altijd al goed met de pen, zo goed met de pen dat de realiteit van de schepping er wel bij achter moet blijven – de tragiek van het christendom in één zin. Het is een van de vele oerwaarheden in *Vader van God*, de tweede roman van vertaler en theatermaker Martin Michael Driessen (1954). In 1999 haalde hij de AKO-longlist met *Gars* om daarna weer in de literaire vergetelheid te verdwijnen. *Vader van God* valt niet zomaar in één adjectief te vatten: het is even blasfemisch als bijbelvast, soms melig en af en toe devoot – God, wat een fijn boek.

Hoofdpersoon is dus God, de vader, die wij volgen in Zijn woning ergens daarboven, waar hij wordt bijgestaan door zijn huishoudster. Het scheppen gaat van au, de hele halve mislukking volgt op de andere tot Mozes ('de dief') opduikt en Gods ongeordende aantekeningen

op aarde tot morele norm verheft. Dat maakt God boos, want zo had Hij het niet bedoeld.

Driessen houdt zich aan de grote Bijbelse lijn, maar is in zijn vertelling vooral bezig met de profane gebeurtenissen eromheen. Dat geeft even vervreemdende als komische effecten: God die zijn roes uitslaapt, Mozes die vraagt of Zijn huishoudster misschien een hamer en een beitel heeft voor de Stenen Tafelen, een duif die alwéér met een olijftak opduikt.

Driessen versterkt dat effect door onbekommerd te strooien met anachronistische verwijzingen. Wanneer God na eeuwen van ledigheid heeft besloten dat hij als mens (als zijn eigen zoon, zodat hij zijn status van strenge Jaweh niet zal verliezen) terug naar de aarde wil komen, staat er: 'Een kinderlijk enthousiasme vervulde hem toen Hij aan de trucs dacht waarmee Hij de mensen versted zou laten staan: water in wijn, iets met vissen en duiven. Ik lijk wel een oude goochelaar die zijn comeback wil maken, dacht Hij geamuseerd; ik heb ook al zo lang niet mogen optreden.'

Het knappe van *Vader van God* is dat Driessen er niet alleen in slaagt een geestig (in alle betekenissen) commentaar op de Bijbel te geven, maar dat hij ook daadwerkelijk een personage van God maakt. Zoals eerder Jack Miles dat deed in *God. A biography* en de Spaanse schrijver Enrique Jardiel Poncela die in *La 'tournee' de dios* God lid liet worden van de voetbalclub Real Madrid. (En Driessen laat zien dat er in Nederland best schrijvers zijn die bijzondere ideeën hebben en die goed kunnen uitvoeren.)

Bij Driessen is God een heerser die weliswaar almachtig is, maar niet alwetend. Soms is hij een kluns, probeert hij de zaken als mens op te lossen, wat in de praktijk meestal tegenvalt. Hij beziet de mens in verwondering – het schepsel heeft immers een vrije wil. Die verbaasde blik leidt tot mooie *oneliners*. Wanneer God een tijdje bij het lichaam van de dode Mozes op de berg Abarim gezeten heeft, constateert Hij in verving: 'De mens was niet erg boeiend, wanneer hij eenmaal dood was.'

De omgang met de mensen roept twee samenhangende gedachten in God wakker: het verlangen om mens te zijn en het verlangen naar een vader. Die wensen leiden eerst tot een rol van God bij de inname van Jericho, alwaar Hij wordt ontmaagd door de hoer Rachab.

Eeuwen later volgt Zijn aardse bestaan als Jezus, na een rommelige aanzegging van de onbevleete ontvangenis. Maria laat aan de aartsengel Gabriel weten dat ze toch eigenlijk veel liever een kind van haar Jozef heeft en leest Gabriel daarop ook nog ornithologisch de les: 'Dat is geen nachtegaal maar een merel'. De engelen zijn in de roman een even hiërarchisch als bekrompen ambtenarenkorps, waarvan de leden worden gedreven door jaloezie en kinnensinne.

Met de geboorte van Jezus komt het tweede hoofdpersoon in de roman: Jozef, de man die weet dat zijn zoon Jezus uitverkoren is om de

Messias te zijn – en die ook weet dat die status zal leiden tot een uiterst pijnlijke dood.

En wat doet een vader als er gevaar dreigt voor zijn zoon? Die probeert hem te redden. Dus neemt Jozef zijn kind rond diens twaalfde mee op reis om hem aan het oog van God te onttrekken. Dat levert mooie scènes op, zoals die waarin Jozef en Jezus voor een kloostercel staan, waar ze de nacht kunnen doorbrengen: 'Die wil ik wel voor mezelf' zegt de zoon, waarop de vader ineens ziet hoe hij zijn kind zal moeten loslaten en verliezen. Hij kan alleen maar 'Verlaat mij niet' tegen Jezus uitbrengen. Waarop die onbegrijpend antwoordt: 'Ik wil alleen een eigen kamer.'

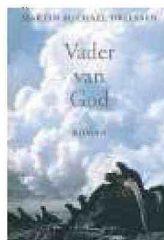
Tja... 'Verlaat me niet' versus 'Ik wil alleen een eigen kamer' – hoe veel treffender kun je de agonie van ouders van opgroeiende kinderen verwoorden?

Zo is *Vader van God* niet alleen een Bijbelsatire en een Bijbelcommentaar, maar ook een ontroerende vader-zoonroman. Diessen laat het verlangen van God naar een vader en het verlangen van de vader Jozef om zijn zoon Jezus te behouden elkaar mooi spiegelen. Waarbij tussen de bedrijven door de bloedband wordt gelineerd: Jozef is immers Jezus' echte vader niet.

Vader van God volgt niet het hele Oude en Nieuwe Testament: het verhaal eindigt feitelijk wanneer Jezus, door zijn neef Johannes gedoopt, zijn werk als Messias begint. Tussen alle op het oog blasfemische scènes door ('Volgens mij worden het mooie littekens' zegt God over de wonden op zijn wreef, terwijl hij paaseieren zit te schilderen, de eieren 'bleven vlekkerig, misschien kon Hij beter acryl nemen in plaats van levensmiddelenverf') volgt Driessen de bijbelse wonderen op de voet.

Dat is een van de merkwaardigste aspecten aan dit verhaal: dat bij alle geestigheden de grote lijn van het verhaal overeind blijft. In *Vader van God* is God de schepper, is Jezus de verlosser en worden wonderen daadwerkelijk verricht. En je gelooft het nog ook.

Driessen is blasfemisch én bijbelvast – God, wat een fijn boek is dit

Martin Michael Driessen: *Vader van God*. Wereldbibliotheek, 206 blz. € 17,90
●●●●○

In 1999 haalde **Martin Michael Driessen** de AKO-longlist met *Gars*, over de fantastische avonturen van een niet erg slimme kruisridder. In *Vader van God* houdt hij zich aan de grote lijn van de Bijbel, met komische en vervreemdende effecten. Soms is God een heerser, soms een kluns, geflankeerd door ambtelijke engelen. Het resultaat is een openbaring.

Een fresco van Giambattista en Domenico Tiepolo uit 1750-1753 in de Würzburger Residenz